

Katarzyna Sornat
(Uniwersytet Warszawski,
e-mail: k.sornat@o2.pl)

SŁOWA MIESIĄCA ROKU 2018 W POLACH LEKSYKALNO-SEMANTYCZNYCH

Zgodnie z tytułem artykułu zostaną w nim przedstawione wyniki analizy leksykalno-semantycznej tzw. słów miesiąca, czyli wyrazów (rzadziej ich połączeń), które w ciągu dwunastu miesięcy danego roku osiągnęły zwiększoną frekwencję w polskiej prasie codziennej.¹ Pod względem metodologicznym przeprowadzone badania wpisują się w nurt językoznawstwa strukturalnego w ujęciu synchronicznym. Podczas analizy zgromadzonego materiału wykorzystano narzędzia nowoczesnej lingwistyki korpusowej oraz „tradycyjną” klasyfikację pól wyrazowych. Na potrzeby rozprawy z cyklicznych podsumowań zamieszczanych w każdym miesiącu 2018 roku przez zespół językoznawczy na stronie www.slowanaczasie.uw.edu.pl (w zakładce: słowa miesiąca) wyeksцерpowano 71 leksemów² użytych łącznie 78 razy.³ Tak pozyskane wyrazy umiesz-

---

¹ Na wstępie wymaga zaznaczenia, że wbrew tradycyjnemu ujęciu słów miesiąca, za które polscy badacze na ogół uznają tylko jeden wyraz (jedno wyrażenie) danego miesiąca, w niniejszej rozprawie do *słów miesiąca 2018 roku* zalicza się wszystkie jednostki leksykalne opisane przez językoznawców w comiesięcznych podsumowaniach, zamieszczonych na podanej stronie [Derwojedowa, Kopcińska, Kwiecień, Łaziński 2018, *Słowa miesiąca*, Uniwersytet Warszawski, dostęp: 26.03.2019, <<http://www.slowanaczasie.uw.edu.pl/category/slowanaczasie/slowa-miesiaca/>>].

² W artykule terminu *leksem* używa się wymiennie z nazwą *jednostka leksykalna*, przez którą z kolei rozumie się taki element podsystemu leksykalnego, „który nie daje się dalej podzielić według kryterium semantycznego, to znaczy taki, który istnieje w tym podsystemie jako najmniejsza całość znaczeniowa” [Markowski 2012, 30]. Jak zatem wynika z powyższego, każdemu z 71 wyeksцерpowanych słów miesiąca przyporządkowano tylko jedno znaczenie. Wyrazy wielokształtne przytacza się tu zgodnie z ich oryginalnym zapisem na stronie *Słów na czasie*, tj. w postaci inwariantów fleksyjnych tych jednostek (np. *niepełnosprawni, kamizelki, premie, ale samorządowy*).

³ Kilka słów osiągnęło zwiększoną frekwencję więcej niż w jednym miesiącu (tzn. w dwóch lub trzech miesiącach), por. tab. 1.

czono następnie w odpowiednich, ustalonych kontekstowo polach i podpolach tematycznych.⁴

W tekstach referatów wygłoszonych dotąd podczas kilku konferencji i sympozjów o zasięgu krajowym (Warszawa, Toruń 2015) oraz międzynarodowym (Warszawa 2016, 2018) językoznawcy z różnych ośrodków naukowych w Polsce – m.in. z Warszawy, Wrocławia, Łodzi – zawarli interesujące tezy, które w kontekście podjętych tu analiz warto sprawdzić. A zatem według wyników badań Marka Łazińskiego pod względem tematycznym słowa miesiąca w latach 2012–2015 najczęściej dotyczyły polityki, ekonomii i życia społecznego (34 wystąpienia), rzadziej natury (6 wystąpień), a jeszcze rzadziej religii (4 wystąpienia) oraz sportu (3 wystąpienia) [Łaziński 2015a, 14]. O cyklach frekwencyjnych niektórych wyrazów i wyrażeń wypowiedział się Piotr Pęzik, który zwrócił uwagę na zjawisko ich stałej sezonowości (powtarzalności) w każdym roku kalendarzowym [Pęzik 2015]. Konstrukcję kategorii czasu w odniesieniu do tego typu słownictwa badał również Adam Pawłowski. Wrocławski językoznawca wskazywał z kolei na cykliczność warunkującą periodyczne ukazywanie się pewnych leksemów w prasie codziennej, w związku z czym wyróżnił on czas linearny i czas kolisty, a w obrębie tego ostatniego – czas astronomiczny, polityczny oraz kulturowy [Pawłowski 2015, 6].

SŁOWA DNIA, MIESIĄCA, TYGODNIA, ROKU – KRÓTKI RYS HISTORYCZNY

Badaniem statystyki tzw. słów dnia, miesiąca, roku językoznawcy z Instytutu Języka Polskiego UW zajmują od 2011 r. Ponad dekadę wcześniej – w 2000 r. – zespół Marka Łazińskiego rozpoczął sprawdzanie frekwencji słów tygodnia. Początkowo analiza zestawień tygodniowych obejmowała wyłącznie wydanie „Rzeczpospolitej” i w latach 2000–2005 była prowadzona przez redakcję tegoż dziennika w porozumieniu z zespołem Korpusu Języka Polskiego (KJPPWN), a następnie z Narodowym Korpusem Języka Polskiego (NKJP). W 2010 r. badania częstości słów w polskiej prasie rozszerzono na cztery największe dzienniki krajowe.⁵ Od 2011 r. (tj. od chwili zakończenia projektu NKJP) badacze z Instytutu Języka Polskiego UW, przy stałym wsparciu informatyków, śledzą

⁴ Określenia *pole leksykalno-semantyczne*, *pole semantyczne*, *pole znaczeniowe*, *pole tematyczne*, *pole językowe*, *pole wyrazowe* występują w pracy za miennie. Przyjmując za A. Markowskim, „pole leksykalne (i jego synonimy) to uporządkowana wewnętrznie grupa wyrazów, które są powiązane znaczeniowo” [Markowski 2012, 14].

⁵ Tj. „Dziennik. Gazetę Prawną”, „Gazetę Wyborczą”, „Polska. The Times” oraz „Rzeczpospolitą” [Łaziński 2015b, 3].

i opisują słownictwo artykułów prasowych. Słowa miesiąca zespół M. Łazińskiego wybiera regularnie od 2012 r. (komentowanie wybranych jednostek wprowadzono rok później). Słowa dnia publikowane są codziennie na stronach: <http://slowadnia.clarin-pl.eu> oraz <https://www.facebook.com/SlowaDnia>.⁶ Jak już wspomniano, tygodniowe podsumowania słów dnia, słowa miesiąca i słowa roku⁷ można odnaleźć na stronie: slowanaczasie.uw.edu.pl, po otwarciu odpowiednich zakładek (podstron). Bezpośrednią inspiracją do podjęcia tego typu badań w Polsce stał się projekt „Wortschatz” i „Wörter des Tages” pracowników Uniwersytetu Lipskiego, którzy od 2002 r. na oficjalnej stronie internetowej zamieszczają tzw. słowa dnia, ustalane na podstawie wydań sieciowych najważniejszych tytułów prasowych i serwisów informacyjnych w Niemczech [Łaziński 2015b, 1–4].⁸

Jak twierdzi M. Łaziński: „monitorowanie częstości słów wskazuje słowa i tematy, które w danym dniu lub dłuższym okresie ogniskują uwagę mediów i społeczeństwa” [Łaziński 2015b, 4]. Celem artykułu jest prezentacja wyników analizy leksykalno-semantycznej *słów miesiąca 2018 roku*, które to wyniki nie tylko pozwoliły ustalić listę tematów najbardziej zajmujących Polaków od stycznia do grudnia minionego roku, lecz także umożliwiły weryfikację niektórych wniosków wysuwanych do tej pory przez badaczy słów cyklicznych.

---

⁶ Codziennie rano językoznawcy z Instytutu Języka Polskiego UW wraz z Piotrem Pezikiem z Uniwersytetu Łódzkiego porównują frekwencję słów z kanałów RSS wiadomości prasowych siedmiu gazet ogólnopolskich, gdyż do tytułów wymienionych wcześniej dołączyły jeszcze „Nasz Dziennik”, „Fakt” i „Super Express”. Cytaty i wykresy częstości słów dnia są wyszukiwane przez serwis frazeo.pl, a do ich obliczeń wykorzystuje się tzw. miarę kluczowości statystycznej Dunninga [Derwojedowa, Kopcińska, Łaziński, Pezik 2015, *Słowa dnia*, dostęp: 26.03.2019, <<http://slowadnia.clarin-pl.eu/#/default/1834>>].

⁷ W odróżnieniu od słów dnia, tygodnia i miesiąca, których ważność jest ustalana na podstawie statystyki, słowa roku wybiera kapituła językoznawców, a od 2014 r. oddzielnie robią to także internauci. O wyborze danego hasła na *słowo roku* decyduje głównie oryginalność semantyczna i/lub retoryczna wyrazu, a także jego aktualność i „świeżość” w medialno-społecznym przekazie. Dane frekwencyjne mają w tym wypadku znaczenie drugorzędne, co najwyżej pomocnicze [Łaziński 2015b, 17].

⁸ Projekt „Wortschatz” obejmuje także nierównoważony korpus języka niemieckiego (liczący 425 mln słów), korpusy rosyjski i angielski oraz sieciowy słownik języka niemieckiego [tamże, 2].

STRUKTURA TEMATYCZNA SŁÓW MIESIĄCA 2018 ROKU⁹

Głównym celem analizy było umieszczenie 71 *słów miesiąca* w polach leksykalno-semantycznych wybranych klasyfikacji. Jak podkreśla A. Markowski, kryteria wydzielania pól znaczeniowych mogą być różne. „Zestawianie pól, ustalanie ich liczby i szczegółowość zależą od przyjętych rozwiązań teoretycznych. Możliwe są dwa zasadnicze podejścia” – pisze autor *Leksyki wspólnej różnym odmianom polszczyzny* [Markowski 2012, 108]. Jednym z nich jest podzielenie całej rzeczywistości na określone sfery pojęciowe, a następnie konstruowanie odpowiadających tym sferom pól wyrazowych.¹⁰ W niniejszej pracy zdecydowano się na ów podział „odgórny”, dzięki któremu ostatecznie „otrzymujemy pewną, zwykle dość dużą, liczbę szczegółowych pól leksykalnych” [tamże, 108]. Zanim jednak umieszczono wyekscerpowane słownictwo w 12 polach i 28 podpolach znaczeniowych, uprzednio zbadano kontekst najczęstszych wystąpień tych jednostek w ubiegłorocznym przekazie medialnym.¹¹ Takie postępowanie pozwoliło ograniczyć do minimum badawczy subiektywizm, przed którym przestrzega przywołany wyżej leksykolog [Markowski 2012, 108]. Zawarte w tekście informacje ilustruje poniższa tabela:

⁹ Ze względu na aktualność nazewnictwa zastosowanego przez A. Markowskiego w podziale polowym współczesnego słownictwa współnoodmianowego nazwy podpól tematycznych wzorowano na tymże schemacie [Markowski 1990/1, 252–253]. W celach praktycznych przyjęta siatkę pojęciową uzupełniono o nazwy pól w opracowaniu S. Dubisza [Dubisz 2002, 134–140]. W razie wątpliwości związanych z porządkowaniem zgromadzonego materiału pomocniczo korzystano również z układu polowego prezentowanego w *Wielkim słowniku języka polskiego* [WSJP 2007–].

¹⁰ Drugie z rozwiązań opisanych przez A. Markowskiego polega na znajdowaniu wspólnych elementów znaczeniowych wśród wyrazów powiązanych semantycznie i łączeniu tych jednostek w minipola językowe, grupowane następnie w większe pola i sfery, aż do zapełnienia nimi całej rzeczywistości językowej [Markowski 2012, 108].

¹¹ Na tym etapie analizy korzystano z informacji zamieszczonych na stronie *Słów na czasie* [dostęp: 26.03.2019, <www.slowanaczasie.uw.edu.pl>], a także z serwisu *Słowa dnia* [dostęp: 26.03.2019, <<http://slowadnia.clarin-pl.eu>>] oraz wyszukiwarki Frazeo.pl [dostęp: 26.03.2019, <<http://frazeo.pl/>>].

Tabela 1. Słowa miesiąca 2018 roku w polach i podpolach leksykalno-semantycznych. Wykaz szczegółowy

Pola i podpola leksykalno-semantyczne	liczba wystąpień (%)	nazwy miesięcy	słowa miesiąca / miejsce na liście pod względem frekwencji
I <Ciało człowieka>	4 (5,1%)	4. miejsce (ex aequo)	
1. <działanie ciała, zmysły, choroby>	2	kwiecień maj	<i>niepełnosprawni</i> (2) ¹²
2. <dbałość o ciało, higiena, leczenie, wypoczynek>	1	sierpień	<i>parasol</i>
3. <bieg życia, rozwój ciała>	1	marzec	<i>aborcja</i>
II <Psychika człowieka>	1 (1,3%)	7. miejsce (ex aequo)	
4. <rozum, pamięć, wyobraźnia i ich oceny>	1	luty	<i>pamięć</i>
III <Życie codzienne człowieka>	3 (3,8%)	5. miejsce (ex aequo)	
5. <ubranie, materiały, ozdoby>	2	sierpień grudzień	<i>kamizelki, koszulka</i>
6. <stosunki rodzinne>	1	maj	<i>opiekun</i>
IV <Artystyczna działalność człowieka>	1 (1,3%)	7. miejsce (ex aequo)	
7. <teatr, film>	1	wrzesień	<i>Kler</i>
V <Człowiek w społeczności>	22 (28%)	2. miejsce	
8. <stosunki międzyludzkie>	3	styczeń luty marzec	<i>Holokaust, ratunek, otrucie</i>
9. <stosunki ogólnospołeczne>	3	lipiec listopad	<i>afera, marsz, spoczynek</i>
10. <zwyczaje i obyczaje>	7	kwiecień maj listopad grudzień	<i>Boże Narodzenie, choinka, majówka (2), obchody, Święta, Wigilia</i>
11. <rozrywka, zabawa>	3	styczeń grudzień	<i>juwenalia, orkiestra, Sylwester</i>

¹² Oznaczenia cyfrowe w nawiasach wskazują na liczbę wystąpień jednostek, które powtarzały się na liście *słów miesiąca 2018 roku*.

cd. tabeli 1.

Pola i podpola leksykalno-semantyczne	liczba wystąpień (%)	nazwy miesięcy	słowa miesiąca / miejsce na liście pod względem frekwencji
12. <sport wyczynowy>	6	styczeń czerwiec wrzesień	<i>himalaista, mistrz, mundial, piłkarz, siatkówka, skoczek</i>
VI <Wiedza człowieka>	3 (3,8%)	5. miejsce (ex aequo)	
13. <szkoła i wychowanie>	3	kwiecień maj czerwiec	<i>gimnazjalny, matura, student</i>
VII <Człowiek a instytucja państwa>	24 (31%)	1. miejsce	
14. <urząd, państwo, polityka>	16	luty marzec kwiecień maj sierpień wrzesień październik listopad	<i>dane, dyplomata, nadzór, kandydat (2), koalicja (2), konwencja, niepodległość, nowelizacja, radny, RODO, samorząd, samorządowy, wybory (2)</i>
15. <wojsko>	2	marzec sierpień	<i>degradacja, defilada</i>
16. <sąd>	2	lipiec	<i>sąd, sędzia</i>
17. <własność>	4	marzec listopad grudzień	<i>bonifikata, odzyskanie, premie, użytkowanie wieczyste</i>
VIII <Otoczenie cywilizacyjne człowieka>	4 (5,1%)	4. miejsce (ex aequo)	
18. <miasto i jego części>	4	kwiecień maj październik	<i>budowa miasto (3)</i>
IX <Praca człowieka>	2 (2,5%)	6. miejsce	
19. <handel i usługi>	1	marzec	<i>handel</i>
20. <gospodarka>	1	maj	<i>kopalnia</i>
X <Człowiek a astronomia>	4 (5,1%)	4. miejsce (ex aequo)	

cd. tabeli 1.

Pola i podpola leksykalno-semantyczne	liczba wystąpień (%)	nazwy miesięcy	słowa miesiąca / miejsce na liście pod względem frekwencji
21. <niebo i gwiazdy>	1	lipiec	<i>zaćmienie</i>
22. <pogoda>	3	sierpień grudzień	<i>klimat, klimatyczny, upał</i>
XI <Człowieka a przyroda>	5 (6,5%)	3. miejsce (ex aequo)	
23. <ziemia, przyroda nieożywiona>	2	lipiec listopad	<i>cieśnina, jaskinia</i>
24. <rośliny i bakterie>	1	lipiec	<i>sinice</i>
25. <zwierzęta>	2	czerwiec lipiec	<i>pyton tygrysi, foka</i>
XII <Człowiek a imponderabilia bytu>	5 (6,5%)	3. miejsce (ex aequo)	
26. cechy materii	1	kwiecień	<i>chemiczny</i>
27. <przestrzeń>	1	kwiecień	<i>smoleński</i>
28. <czas>	3	marzec październik listopad	<i>Marzec, rocznica, tura</i>
Ogółem: 12 pól, 28 podpól	78		

Źródło: oprac. własne.

Przed omówieniem wniosków z analizy jakościowej materiału należy powtórzyć, że niektóre z wyodrębnionych jednostek uznano za słowa ważne częściej niż tylko w jednym miesiącu, w związku z czym łączna liczba wystąpień tych 71 leksemów wyniosła nie 71, lecz 78 razy w całym roku. Najczęściej, trzykrotnie, *słowem miesiąca 2018* ogłoszono *miasto*, którego zwiększona frekwencja w kwietniu, maju i październiku ma związek z nagłośnioną w tych miesiącach kampanią samorządową. Ta ostatnia przyczyniła się również do częstszej niż zwykle obecności w mediach rzeczowników *wybory, koalicja i kandydat – słów sierpnia i września (kandydat)* oraz *września i października (koalicja, wybory)*. Dwukrotnie też był nim obierany leksem *niepełnosprawni* (IV, V), jako jedyny reprezentujący w ogólnym zestawieniu podpole 1. <działanie ciała, zmysły, choroby> i za każdym razem pojawiający się w kontekście protestu, który wiosną 2018 r. w gmachu Sejmu podjęli opiekunowie tych osób. Przykładem cykliczności pewnych wyrazów, których zwiększoną frekwencję językoznawcy odnotowują co roku o tej samej porze, jest *ma-*

jówka – słowo *kwietnia* i, rzecz jasna, *maja*. Warto dodać, że słownik ogólny języka polskiego [USJP 2003] ów rzeczownik zalicza do odmiany potocznej współczesnej polszczyzny (w znaczeniu ‘wiosenna wycieczka za miasto’). Niegdyś kojarzona głównie z zabawami tanecznymi w plenerze, dziś *majówka* to dla Polaków przede wszystkim przypadające na początek maja święta oraz przed- i/lub poświęteczny weekend.¹³ Z tej racji za właściwe uznano umieszczenie omawianego leksemu nie w podpolu 11. <rozrywka, zabawa>, lecz w podpolu 10. <zwyczaje, obyczaje>, obok innych nazw „świętecznych”, równie cyklicznych jak wiosenna *majówka* (por. XII – *Boże Narodzenie*, XII – *choinka*, XI – *obchody*, XII – *Święta*, XII – *Wigilia*). W wypadku pozostałych słów *miesiąca* zarejestrowano ich jednorazowe wystąpienie.

Na ogół językoznawcy są zgodni co do tego, że w zbiorze leksyki o zwiększonej frekwencji daje się zauważyć stałą powtarzalność niektórych słów, związanych albo z porą roku, albo z wydarzeniami społecznymi, które regularnie odbywają się w tym samym czasie. Potwierdzenie przytoczonej tezy można odnaleźć już wśród słów *stycznia 2018 roku*. Zimą – tu konkretnie z dyscyplinami sportu uprawianymi w sezonie zimowym – łączy się tematycznie wyrazy *himalaista* oraz *skoczek*, oba przyporządkowane do podpoła 12. <sport wyczynowy>. Cyklicznie w styczniowym przekazie prasowym pojawia się też rzeczownik *orkiestra* (albo *Orkiestra*), który na przestrzeni ostatnich lat wyraźnie rozszerzył swoje znaczenie za sprawą działalności *Wielkiej Orkiestry Świątecznej Pomocy* (WOŚP) i co najmniej od dekady w pierwszym miesiącu każdego roku występuje najczęściej w kontekście imprezy rozrywkowo-medialnej.¹⁴ Jedynie słowo *ratunek* zarejestrowano w styczniu 2018 okazjonalnie (zwykle w połączeniu z omówionym wcześniej *himalaista*), a do jego wzmożonej frekwencji przyczyniła się nieudana wówczas wyprawa polskich wspinaczy na Nanga Parbat.

Luty 2018 roku upłynął na wspomnieniach przykrych dla naszego narodu wydarzeń z przeszłości. Wśród słów *miesiąca* tym razem pojawiło się również proprium *Holokaust*, dotąd najczęściej opisywane w kontekście ludobójstwa Żydów. W lutym symbolicznie zaznaczyła swoją obecność *pamięć* o tej tragedii – jedyny w wykazie ogólnym leksem z pola <Psychiki człowieka>. Okazjonalny charakter należy też przypisać nazwie *nowelizacja*, która w lutym 2018 r. często występowała w związku z wywołującymi kontrowersje zmianami w ustawie o Instytucie Pamięci Narodowej (IPN). Wspólny element znaczeniowy tych trzech rzeczowników (czyli ‘przeszłość’) pozwala je ze sobą łączyć, mimo że na ogół te

¹³ Chodzi o święta: 1 Maja i Konstytucji 3 Maja oraz łączący je Dzień Flagi. Por. Derwojedowa [3.06.2017, *Słowo maja: majówka*, dostęp: 26.03.2019, <<http://www.slowanaczasie.uw.edu.pl/slowo-maja-majowka/>>].

¹⁴ Derwojedowa [14.01.2018, *Jak co roku w połowie stycznia Orkiestra*, dostęp: 26.03.2019, <<http://www.slowanaczasie.uw.edu.pl/jak-co-roku-w-polo-wie-stycznia-orkiestra/>>].

wyrazy reprezentują nie tylko inne pola tematyczne (por. tab. 1.), lecz także różne odmiany stylistyczne i profesjonalne współczesnej polszczyzny: książk. *Holokaust*, og. *pamięć* oraz praw. *nowelizacja* [USJP 2003].

W marcu 2018 roku społeczna pamięć Polaków o historii po raz kolejny znalazła odzwierciedlenie w jednym ze słów o zwiększonej frekwencji. Tym razem była nią nazwa własna *Marzec*, odnosząca się bezpośrednio do „tego” marca z 1968 roku i przez wzgląd na swoją pierwotną temporalność (‘nazwa miesiąca’) wraz z październikową *turą* (druga tura wyborów samorządowych) i listopadową *rocznicą* (setna rocznica odzyskania niepodległości) znalazła się w podpolu 28. <czas>. O tym, że niechlubna przeszłość nie daje o sobie zapomnieć nawet po kilkudziesięciu latach świadczy obecność wśród marcowych słów rzeczownika *degradacja*. Dużą frekwencję tego wyrazu w mediach w tym okresie należy tłumaczyć wprowadzeniem ustawy degradacyjnej pozbawiającej stopni wojskowych osoby, które w latach 1943–1990 sprzeniewierzyły się polskiej racji stanu.¹⁵ Tematyczny związek *degradacji* z wojskiem sprawił, że razem z sierpniową, cykliczną *defladą* (defilada z okazji święta Wojska Polskiego) oba rzeczowniki umieszczono w polu <Człowiek a instytucja państwa>, w podpolu 15. <wojsko>. Bardziej jednak niż przeszłość sprzed półwiecza w trzecim miesiącu zajmowała nas aktualna sytuacja społeczno-polityczna, zarówno w kraju (*aborcja* ‘projekt ustawy zaostrzającej prawo aborcyjne’, *handel* ‘zakaz handlu w niedzielę’, premie ‘dla rządu’), jak i za granicą (*otrucie* ‘próba otrucia podwójnego rosyjsko-brytyjskiego szpiega’, *dyplomaci* ‘wydalenie rosyjskich dyplomatów z Wielkiej Brytanii jako konsekwencja tego zamachu’).

W kwietniu wystąpiły słowa cykliczne, których powtarzalność motywowana była przede wszystkim zmiennością czasu kulturowego, antropologicznego [Pawłowski 2015, 6]. Wśród kwietniowych słów miesiąca tym razem zarejestrowano aż trzy przymiotniki. Pierwszy z nich – wyraz *gimnazjalny* – należy łączyć z wydarzeniem dydaktycznym odbywającym się w polskich szkołach zawsze o tej porze (*gimnazjalny* ‘o egzaminie’). Druga z nazw przymiotnikowych ma wymiar społeczno-polityczny (*smoleński*) i od kilku lat z wiadomych przyczyn (katastrofa samolotowa w Smoleńsku) regularnie w czwartym miesiącu roku osiąga zwiększoną frekwencję w rodzimych mediach. Trzeci przymiotnik, leksem *chemiczny*, w kwietniu 2018 r. odnosił się do okazjonalnego ataku chemicznego w Syrii, ogniskującego wówczas uwagę polskiego społeczeństwa nie mniej niż wspomniana tragedia smoleńska. Z tą ostatnią wiąże się również kwietniowy rzeczownik *budowa* (uroczyste odsłonięcie pomnika ofiar katastrofy na placu Piłsudskiego), który razem z omówionym uprzednio *miastem* repre-

¹⁵ Wilgocki [6.03.2018, „Sejm przyjął ustawę degradacyjną. Jest adresowana do rodzin żołnierzy wyklętych”, Wyborcza.pl, dostęp: 29.03.2019, <http://wyborcza.pl/7,75398,23108490,sejm-przyjal-ustawe-degradacyjna.html?disableRedirects=true>].

zentuje w ogólnym zestawieniu tematycznym podpole 18. <miasto i jego części>. Najwidoczniej zbliżające się majowe święta zajmują Polaków już kilka tygodni wcześniej, skoro cykliczną *majówkę* ogłoszono zarówno słowem maja, jak i kwietnia 2018 roku. W tych samych miesiącach częściej niż inne wyrazy rejestrowano też w przekazach informacyjnych rzeczownik *niepełnosprawni*, który w kwietniu i w maju ubiegłego roku przeważnie występował w połączeniu z innym słowem maja – tj. z *opiekunem*. Warto dodać, że okazjonalność charakteryzuje również wystąpienie wśród słów kwietnia leksemu *radny*, który jako jedyny w tym podzbiorze pochodzi z pola <Człowiek a instytucja państwa>, a konkretnie: z najliczniejszego w całym wykazie 16-elementowego podpola 14. <urząd, państwo, polityka> (por. tab. 1.).

Maj 2018 tradycyjnie upłynął w kontekście matury, która każdego roku przez niemal cały miesiąc przyciąga uwagę Polaków, bez względu na ich wiek czy wykształcenie. Po raz kolejny słowami miesiąca językoznawcy z Instytutu Języka Polskiego UW ogłosili *miasto* i *niepełnosprawnych* oraz od kwietnia wyczekiwaną przez wszystkich *majówkę*. Wraz z *niepełnosprawnymi* przed budynkiem Sejmu na Wiejskiej w piątym miesiącu ubiegłego roku wytrwale strajkowali ich opiekunowie, co też sprawiło, że jednym ze słów maja ustanowiono właśnie rzeczownik *opiekun*. Cyklicznie porą majową studenci z różnych miast świętują studenckie *juwenalia*, które ze względu na rozrywkowy charakter tej imprezy reprezentują w opracowanym wykazie (razem z *sylwestrem* i omawianą już *orkiestrą*) „społeczne” podpole 11. <rozrywka, zabawa>. Inne słowa maja to wyrazy okazjonalne, a ich wystąpienie w zbiorze słów miesiąca łączy się z jednostkowymi wydarzeniami, którymi żyła wówczas cała Polska. Te słowa to *kopalnia* (wypadek w kopalni „Zofiówka”), wymieniane wcześniej *RODO* (Rozporządzenie o Ochronie Danych Osobowych) oraz blisko związany z tym skrótowcem rzeczownik *dane*.

W kolejnych tygodniach to piłkarskie wydarzenia sportowe zdominowały – zwłaszcza w drugiej połowie czerwca – przekaz medialny w kraju i za granicą. Odbywające się wówczas w Rosji mistrzostwa świata w piłce nożnej wpłynęły na to, że spośród pięciu słów czerwca aż trzy z nich: *mistrz*, *mundial* i *piłkarz* tematycznie reprezentują podpole 12. <sport wyczynowy>. Pozostałe dwa leksemy o największej frekwencji zarejestrowanej w tym miesiącu pochodzą z podpól 13. <szkoła i wychowanie> oraz 25. <zwierzęta>. Jak wyjaśnia ich obecność w zbiorze słów czerwca Magdalena Derwojedowa: „*Student* trafił do czołówki ze względu na protesty na uczelniach, *foka* – przez bestialsko zabite zwierzęta znajdowane nad Bałtykiem”.¹⁶

Lipiec 2018 roku sprzyjał anomaliiom ze świata natury, które bezpośrednio skutkowały zwiększoną frekwencją słów z kręgu <Człowiek

¹⁶ Derwojedowa [1.07.2018, *Słowo czerwca: mistrz*, dostęp: 26.03.2019, <<http://www.slowanaczasie.uw.edu.pl/slowo-czerwca-mistrz/>>].

a przyroda>. Oprócz tajemniczego *pytona tygrysięgo*, rzekomo pływającego w podwarszawskim Konstancinie, poruszenie wywołały też toksyczne sinice w Zatoce Gdańskiej, które, rozprzestrzeniwszy się na całe wybrzeże, skutecznie zakłóciły letni wypoczynek rzeszom turystów przebywających w tym czasie nad Bałtykiem. W lipcu media na całym świecie (w Polsce także) częściej niż zwykle notowały słowo *jaskinia*, a to za sprawą prowadzonej przez kilkanaście dni lipca głośnej akcji ratunkowej chłopców uwięzionych w tajlandzkiej grocie. W siódmym miesiącu 2018 roku doszło ponadto do zaćmienia Księżyca (por. *zaćmienie*), zjawiska astronomicznego, które emocjonowało wówczas mieszkańców kraju nad Wisłą na równi z wydarzeniami społeczno-politycznymi. Z tymi ostatnimi ściśle łączą się rzeczowniki *spoczynek*, *sąd* i *sędzia*, kolejne słowa miesiąca, które w odróżnieniu od poprzednich leksemów „przyrodniczych” reprezentują podpole 9. <stosunki ogólnospołeczne> oraz 14. <urząd, państwo, polityka>. Ich częsta obecność w lipcowej prasie codziennej była wywołana burzliwymi dyskusjami dotyczącymi przeniesienia w stan spoczynku sędziów Sądu Najwyższego (najczęstsze konteksty: dyskusje o sędziowskim stanie spoczynku, stan spoczynku w zawodzie sędziowskim oraz przeniesienie w stan spoczynku sędziów SN¹⁷).

W drugim miesiącu wakacji oprócz wyrazu *upał*,¹⁸ który cyklicznie powraca na listy frekwencyjne w związku z wysoką (tym razem rekordową) temperaturą powietrza typową dla tej pory roku, słowem sierpnia była *defilada*. Warto dodać, że jest to rzeczownik pochodzenia francuskiego (fr. *défilade*, [WSWO 2017, 246]), pojawiający się w sierpniowych czołówkach prasowych w kontekście uroczystych obchodów święta Wojska Polskiego. Jak jednak informuje autorka podsumowania słów sierpnia 2018 roku, tym razem defilada rozbudziła w narodzie jeszcze więcej dyskusji i emocji.¹⁹ Italianizmem wśród wyrazów o „największej kluczowości” w ósmym miesiącu był *parasol* (wł. *parasole*, [WSJP 2007–]), który latem najczęściej chroni Polaków przed palącym słońcem. Natomiast zupełnie w innym znaczeniu niż „ochronnym” czy „ubraniowym” pojawiał się w sierpniowych przekazach leksem *koszulka*. Chociaż razem z grudniową *kamizelką* reprezentuje on podpole tematyczne 5. <ubranie, materiały, ozdoby>, to jednak kontekst wystąpień *koszulki* w badanym okresie (‘pomniki i rzeźby w koszulkach z napisem „Konstytucja”’) sprawił, że słowo to nabrało znaczenia symbolicznego i, podobnie jak francuska (żółta) *kamizelka*, stało się wyrazem obywatelskiego sprze-

¹⁷ *Słowa dnia. Spoczynek* [dostęp: 29.03. 2019, <<http://slowadnia.clarin-pl.eu/#/search/spoczynek/true>>].

¹⁸ Najczęściej w połączeniach: *afrykańskie, tropikalne, letnie, ogromne upały, fala upałów, upały doskwierają, walczyć z upałami*; zob. *Słowa dnia. Upał* [dostęp: 29.03.2019, <http://slowadnia.clarin-pl.eu/#/search/upa%C5%82/true>].

¹⁹ Derwojedowa [4.09.2018, *Słowo sierpnia: defilada (+ parasol)*, dostęp: 29.03.2019, <<http://www.slowanaczasie.uw.edu.pl/slowo-sierpnia-defilada-parasol/>>].

ciwu wobec władzy.²⁰ Ostatnim słowem sierpnia jest *kandydat*, wyraz książkowy pochodzenia łacińskiego (łac. *candidatus*, [USJP 2003]), którego zwiększoną frekwencję w sierpniu i we wrześniu 2018 roku motywowało nadchodzące wydarzenie cykliczne o charakterze politycznym – październikowe wybory samorządowe. Rekomendowany / niezależny / czyjś kandydat, wyłonić / wystawić kandydata, a także udzielić poparcia kandydatowi to najczęstsze konteksty, w których notowano wówczas ten rzeczownik w polskiej prasie codziennej.²¹

Jak wspomniano przy okazji charakterystyki słów sierpnia, mające się odbyć na jesieni wybory samorządowe już kilka tygodni wcześniej ogniskowały uwagę Polaków. Zanim jednak poszliśmy do urn, w całym kraju odbyły się liczne konwencje wyborcze, podczas których każda partia chciała jak najlepiej zaprezentować swojego kandydata. Niektóre z nich – konkretnie trzy – utworzyły koalicję (Koalicja Obywatelska), której powstanie również wywołało niemałe ogólnospołeczne zamieszanie. Wymienione wydarzenia ze świata polityki i tym razem znalazły odbicie w słownictwie z miesięcznej czołówki frekwencyjnej, we wrześniu tworzonej przez następujące jednostki: *wybory*, *samorządowy*, *kandydat*, *koalicja* i *konwencja*. Mimo dużych emocji dostarczanych w tym czasie przez „aktorów” polskiej sceny politycznej, poruszenie wśród polskich widzów w drugiej połowie miesiąca wywołała także premiera filmu Wojciecha Smarzowskiego (kolejne słowo września: *Kler*). Szczęśliwie, gdyż w atmosferze sportowego sukcesu listę leksyki ważnej dziewiątego miesiąca zamknęła pozytywnie kojarzona przez nas *siatkówka* (obrona tytułu mistrzowskiego na mistrzostwach świata w siatkówce), coraz częściej zresztą nazywana narodowym sportem Polaków.²²

Nie ma większego zaskoczenia, jeśli chodzi o zakres tematyczny słów października 2018. W związku z odbywającymi się 21. dnia miesiąca wyborami samorządowymi wszystkie pięć wyrazów o największej częstotliwości wystąpień w tym okresie to nazwy z kręgu polityki. Oczywiście lek-

²⁰ Jak wyjaśnił Komitet Obrony Demokracji (KOD): „była to forma zamianowania naszego przywiązania dla najważniejszych dla nas wartości, a także próba zwrócenia uwagi szerokiej opinii publicznej na fakt, że prezydent Andrzej Duda, mimo licznych protestów obywatelskich, podpisał się pod ustawą zmieniającą Sąd Najwyższy w kolejną – po Trybunale Konstytucyjnym i Krajowej Radzie Sądowniczej – atrapę”. [Polsatnews.pl, 3.08.2018], „KOD „ubrał” kilkadziesiąt pomników w całym kraju w koszulki z napisem „konstytucja” [dostęp: 29.03.2019, <<http://www.polsatnews.pl/wiadomosc/2018-08-03/kod-ubral-kilkadziesiat-pomnikow-w-calym-kraju-w-koszulki-z-napisem-konstytucja/>>].

²¹ *Słowa dnia. Kandydat* [dostęp: 29.03.2019, <<http://slowadnia.clarin-pl.eu/#/search/kandydat/true>>].

²² PAKiS. Polska Akademia Kultury i Sportu [28.03.2018, „Siatkówka sportem narodowym Polaków? Duża popularność na kursy dla instruktora piłki siatkowej jest tego dowodem” [dostęp: 31.03.2019, <<https://pakis.pl/aktualnosc/siatkowka-sportem-narodowym-polakow-duza-popularnosc-na-kursy-dlainstruktorapilki-siatkowej-jest-tego-dowodem/>>].

semy – *wyборы* i *samorząd* – znalazły się w centrum pola <Człowiek a instytucja państwa>. Do podpola 14. <urząd, państwo, polityka> przyporządkowano ponadto rzeczownik *koalicja* (tu na ogół w połączeniach: *lokalna koalicja*, *koalicje wyborcze*, *zawiązać koalicje*, *budowanie koalicji*²³), który miesiąc wcześniej uznano również za słowo września. Nazwy z innych pól tematycznych, lecz także blisko związane z październikowymi wyborami, to wyraz temporalny *tura* (pierwsza, druga tura wyborów samorządowych) stanowiący kolejne w prezentowanym zestawieniu zapożyczenie z języka francuskiego²⁴ (fr. *tour* ‘obrót’ [USJP 2003]) oraz leksem *miasto*²⁵ – w tym roku ogłaszany słowem miesiąca już po raz trzeci (por. kwiecień, maj).

Jedenasty miesiąc ubiegłego roku, z racji przypadającej w tym czasie setnej rocznicy odzyskania przez Polskę niepodległości, również w mediach upłynął wyjątkowo patriotycznie. Choć *niepodległość*²⁶ od wielu lat pozostaje słowem listopada ze względu na cykl kulturowy Święta 11 XI i organizowany wówczas w stolicy Marsz Niepodległości, to jubileusz tego doniosłego w historii Polski wydarzenia sprawił, że w listopadzie 2018 roku jeszcze bardziej niż zwykle jako naród przeżywaliśmy te chwile. Zainteresowanie Polaków „gorącymi” tematami znalazło odzwierciedlenie w listopadowej leksyce ważnej. Oprócz wspomnianej już *niepodległości*, która najczęściej pojawiała się w rodzimym przekazie prasowym w połączeniu z odczasownikowym wyrazem *odzyskanie* (podpole 17. <własność>), słowami cyklicznymi z kręgu „niepodległościowego” były też rzeczowniki: *rocznica* z podpola 28. <czas>, *obchody* z podpola 10. <zwyczaj i obyczaj> oraz *marsz*, reprezentujący podpole 9. <stosunki ogólnospołeczne>. Listopadowe świętowanie zakłócił jednak skandal wokół

²³ *Słowa dnia*. *Koalicja* [dostęp: 29.03.2019, <<http://slowadnia.clarin-pl.eu/#/search/koalicja/true>>].

²⁴ Analiza genetyczna 71 *słów miesiąca 2018 roku* wykazała, że w grupie 28 zapożyczeń z języków obcych (39% całości materiału) zapożyczenia francuskie stanowiły największą grupę wyrazów (11 jednostek). Na drugim miejscu znalazły się germanizmy (6 jednostek), na trzecim zapożyczenia z języka łacińskiego (5 jednostek). Pozostałe pożyczki leksykalne pochodziły z języków: angielskiego (2 jednostki), czeskiego (1 jednostka), greckiego (1), hiszpańskiego (1) i włoskiego (1). Duży udział galicyzmów w obrębie badanego słownictwa wynika stąd, że większość terminów specjalistycznych obecnych w tym zbiorze – głównie z zakresu prawa, polityki, ekonomii i bankowości – trafiła do polszczyzny właśnie z języka francuskiego [USJP 2003; WSJP 2007–; WSWO 2017].

²⁵ „Miasto” jest też przeciwieństwem domu – wychodzimy „na miasto” w poszukiwaniu rozrywek, „do miasta” po sprawunki, jemy „na mieście”, czyli poza domem”, Derwojedowa [10.12.2018, „Plebiscyt „Słowo roku 2018”: październik – MIASTO, dostęp: 29.03.2019, <<http://www.slowanaczasie.uw.edu.pl/plebiscyt-slowo-roku-2018-pazdziernik-miasto/>>].

²⁶ M.in. *słowo listopada 2015*, Derwojedowa [11.12.2018, „Plebiscyt „Słowo roku 2018”: listopad – NADZÓR”, dostęp: 29.03.2019, <<http://www.slowanaczasie.uw.edu.pl/plebiscyt-slowo-roku-2018-listopad-nadzor/>>].

Komisji Nadzoru Finansowego (KNF), co po raz kolejny bezpośrednio przełożyło się na język polskich mediów (kolejne słowa listopada 2018 to *afery* i *nadzór*). Innym przykładem tego, jak jednostkowe, okazjonalne zajście wpływa na zwiększenie się frekwencji pewnych słów w danym miesiącu, jest rosyjska blokada Cieśniny Kerczeńskiej. W ostatnim tygodniu listopada cały świat „żył” rosyjskim atakiem na ukraińskie statki na Morzu Czarnym. Ów konflikt wyraźnie poruszył mieszkańców kraju nad Wisłą, o czym świadczy fakt, iż na polską listę słów listopada trafił rzeczownik *cieśnina*²⁷ – jedyna nazwa wśród jesiennych słów miesiąca przypisana do pola <Człowiek a przyroda>.

Grudzień to niezmiennie czas kojarzony przede wszystkim ze świętami i zabawą sylwestrową. Ostatni miesiąc 2018 roku charakteryzował się największą liczbą słów miesiąca – warszawscy językoznawcy wyłanili ich aż dziesięć. Wśród tych nazw zdecydowanie dominowała leksyka z podpola 10. <zwyczaj i obyczaj> (*Boże Narodzenie, choinka, Święta, Wigilia*). Cyklicznie, gdyż co roku o tej samej porze, na czołówkach list frekwencyjnych występuje też *Sylwester* (lub *sylwester*), wyraz z podpola 11. <rozrywka, zabawa>, który coraz częściej w przekazie medialnym pojawia się w kontekście miejskich i wielkomiejskich imprez masowych.²⁸ Istotnym wydarzeniem omawianego miesiąca był również międzynarodowy szczyt klimatyczny ONZ w Katowicach. Ten trwający prawie dwa tygodnie zjazd przedstawicieli dwustu państw odbywający się w stolicy Śląska sprawił, że rzeczownik *klimat* oraz derywowany od niego przymiotnik *klimatyczny* okazjonalnie poszerzyły zbiór „tradycyjnych” słów grudnia. Trudno wyobrazić sobie listę słów ważnych któregośkolwiek z miesięcy bez słownictwa tematycznie związanego z życiem społecznym, ekonomią i polityką. Jeśli chodzi o grudzień 2018 roku, to szczególną uwagę media poświęcały „społecznemu” protestowi tzw. żółtych kamizelek w Paryżu i w Brukseli (por. *kamizelka*). Ostatnie dwa leksemy zamykające miniony grudzień, o których także należy wspomnieć, to *bonifikata* i *użytkowanie wieczyste* – obydwie jednostki pochodzą z podpola 17. <własność> i we współczesnej polszczyźnie reprezentują grupę słownictwa specjalistycznego z zakresu prawa cywilnego [USJP 2003].

²⁷ Śpiechowicz [25.11.2018, Radio Zet. Wiadomości, „Rosja otworzyła ogień do ukraińskich okrętów. Są ranni”, dostęp: 30.03.2019, <<https://wiadomosci.radiozet.pl/Swiat/Ukraina-Rosja-otworzyła-ogien-do-ukrainskich-okretow-w-Ciesninie-Kerczenskiej>>].

²⁸ *Słowa dnia. Sylwester* [dostęp 29.03.2019, <<http://slowadnia.clarin-pl.eu/#/search/sylwester/true>>].

PODSUMOWANIE

Zasadniczym celem pracy było sprawdzenie, jak przedstawia się struktura tematyczna *słów miesiąca* polskiej prasy codziennej wyłoniowanych w 2018 roku. Choć skupienie badawcze dotyczyło przede wszystkim zakresu znaczeniowego wyekscerpowanych leksemów i ograniczało się wyłącznie do materiału z dwunastu miesięcy jednego roku, to wyniki z tak przeprowadzonej analizy można uznać za reprezentatywne dla ogółu rodzimego słownictwa o „zwiększonej kluczowości”. Okazuje się bowiem, że tezy językoznawców, już od kilkunastu lat śledzących leksykalne listy frekwencyjne krajowych przekazów medialnych, znajdują potwierdzenie w sformułowanych dotąd wnioskach. Jeśli chodzi o rozkład tematyczny 71 *słów miesiąca 2018 roku*, które łącznie z powtórzeniami niektórych leksemów wystąpiły w tej kategorii 78 razy, to należy przyznać rację M. Łazińskiemu. Badacz polskich słów o największej częstotliwości podkreślał wielokrotnie, że tym, co najbardziej interesuje Polaków w każdym roku, są sprawy polityczno-społeczne, a dopiero w dalszej kolejności – kwestie kulturalne czy religijne [Łaziński 2015a, b]. Analiza znaczeniowa zgromadzonego słownictwa wykazała, że w obrębie przyjętej klasyfikacji pola najliczniejsze to te grupujące nazwy związane z państwem i polityką (por. <Człowiek a instytucja państwa> – 31% całości materiału), a także nazwy ukazujące człowieka jako jednostkę społeczną (por. <Człowiek w społeczności> – 28%). Jak ilustruje załączona tabela, strukturę wymienionych pól wyrazowych cechuje również największa liczba podpól, co świadczy zarówno o dużym uszczegółowieniu tematycznym tych zbiorów, jak i o stałym przyroście leksyki wypełniającej wskazane podkreśli. W porównaniu z polami „polityczno-społecznymi” o największej frekwencji w ogólnym, 12-elementowym zestawieniu, znacznie mniej jednostek leksykalnych zgromadziły pola: „przyrodnicze” i „astronomiczne” (<Człowiek a przyroda> – 6,5%; <Człowiek a astronomia> – 5,1%), pole „imponderabiliów” (<Człowiek a imponderabilia bytu> – 6,5%), a także krąg „cielesny” (<Ciało człowieka> – 5,1%) i „cywilizacyjny” (<Otoczenie cywilizacyjne człowieka> – 5,1%). Jeszcze rzadziej wśród *słów miesiąca 2018 roku* zanotowano w polskich przekazach medialnych leksykę dotyczącą edukacji człowieka, jego spraw codziennych oraz pracy (por. pola <Wiedza człowieka>, <Życie codzienne>, <Praca człowieka>). Najmniej, zaledwie po jednej jednostce, zarejestrowano w polach „umysłowym” i „artystycznym” (por. <Psychika człowieka>, <Artystyczna działalność człowieka>). W analizowanym materiale uwidoczniły się ponadto tezy tych badaczy, którzy dowodzili cykliczności pewnych słów [Pawłowski 2015; Pęzik 2015], powracających regularnie na czołówki list frekwencyjnych.

Z czasem astronomicznym np. związane są nazwy zjawisk przyrodniczych, typowych dla określonych pór roku (por. *upał*, *zaćmienie*, *sinice*, *skoczek*, *himalaista*). Czas kulturowy wyznacza z kolei powrót cyklicz-

nych wydarzeń (a wraz z nimi ich nazw) związanych m.in. z tradycją, rytualnością i obrzędami, które, jak się okazuje, są bardzo ważne dla Polaków. *Wigilia, Święta, Boże Narodzenie, Sylwester* to dla większości z nas „czas święty”, o czym świadczy fakt, iż od lat niezmiennie wśród grudniowych słów miesiąca pojawiają się wspomniane heortonimy. Ze „świętym” czasem kulturowym łączą się także coroczne obchody upamiętniające ważne dla naszego narodu momenty historyczne (*deflada, rocznica, marsz, Marzec, niepodległość* i in.). Czas polityczny natomiast to w polskich mediach głównie jesienny okres przed- i powyborczy, w którym tzw. leksyka ważna mało zaskakuje pod względem zróżnicowania tematycznego. Od lat na listach frekwencyjnych w tych „gorących” miesiącach występują *wybory, kandydat, samorząd i samorządowy, konwencja* oraz *koalicja*. Na koniec warto nadmienić, że w badanym zbiorze słownictwa zaobserwowano duży udział zapożyczeń z języków obcych, neosemantyzmów i leksyki nieogólnej, nacechowanej (głównie prawniczej i książkowej), a także sporo nazw pochodnych, derywowanych od innych wyrazów. Wymienione spostrzeżenia mogą zatem stać się przyczynkiem do podjęcia dalszych, nie mniej ciekawych badań zgłębiających naturę słów miesiąca kolejnych lat.

Wykaz zastosowanych skrótów:

fr. – francuski, książk. – książkowy, og. – ogólny, praw. – prawniczy, wł. – włoski.

Bibliografia

- M. Bańko (red.), 2017, *Wielki słownik wyrazów obcych PWN*, Warszawa [WSWO 2017].
- S. Dubisz, 2005, *Język – Historia – Kultura (wykłady, studia, analizy)*, t. 1, Warszawa.
- S. Dubisz, 1999, *Zróżnicowanie słownictwa współczesnej polszczyzny* [w:] S. Dubisz (red.), *Nauka o języku dla polonistów*, Warszawa, s. 355–374.
- A. Markowski, 1990, *Leksyka wspólna różnym odmianom polszczyzny*, t. 1–2, Warszawa.
- A. Markowski, 2012, *Wykłady z leksykologii*, Warszawa.

Źródła internetowe

- M. Łaziński, 2015a, *Słowa klucze – pamięć społeczna w zwierciadle frekwencji*, *Symposium „Słowa roku i słowa klucze”*, Uniwersytet Warszawski, 26.10.2015 [prezentacja multimedialna, dostęp: 25.03.2019, <<http://www.slowanaczasie.uw.edu.pl/wp-content/uploads/SlowaML.pdf>>].
- M. Łaziński, 2015b, *Słowa klucze prasy polskiej. Słowa dnia i słowa roku UW* [dokument pdf, dostęp: 26.03.2019, <<http://www.slowanaczasie.uw.edu.pl/wp-content/uploads/klucze.pdf>>].

- A. Pawłowski, 2015, *Modele sekwencji częstości leksemów w prasie na materiale Korpusu ChronoPress. Sympozjum „Słowa roku i słowa kluczowe”, Uniwersytet Warszawski, 26.10.2015* [prezentacja multimedialna, dostęp: 23.03.2019, <http://www.slowanaczasie.uw.edu.pl/wp-content/uploads/S%C5%82owanaczasie_2015_Paw%C5%82owski.pdf>].
- P. Pezik, 2015, *O cyklach frekwencyjnych niektórych słów i wyrażeni w latach 2010–2015. Sympozjum „Słowa roku i słowa kluczowe”, Uniwersytet Warszawski, 26.10.2015* [prezentacja multimedialna, dostęp: 26.03.2019, <http://www.slowanaczasie.uw.edu.pl/wp-content/uploads/pezik_slowa.pdf>].

Inne strony i serwisy internetowe

- Frazeo.pl, dostęp: 26.03.2019, <<http://frazeo.pl/>>.
- PAKiS, dostęp: 31.03.2019, <<https://pakis.pl/aktualnosci/>>.
- Polsatnews.pl, dostęp: 29.03.2019, <<http://www.polsatnews.pl/>>.
- Radio Zet. Wiadomości, dostęp: 30.03.2019, <<https://wiadomosci.radiozet.pl/>>.
- Słowa dnia, dostęp: 26.03.2019, <<http://slowadnia.clarin-pl.eu>>.
- Słowa dnia (Facebook), dostęp: 26.03.2019, <<https://www.facebook.com/SlovaDnia>>.
- Słowa na czasie, dostęp: 26.03.2019, <www.slowanaczasie.uw.edu.pl>.
- S. Dubisz (red. nauk.), *Uniwersalny słownik języka polskiego*, Warszawa 2003, <<https://usjp.pwn.pl/>> [dostęp: 27.03.2019 (USJP 2003)].
- P. Żmigrodzki (red.), *Wielki słownik języka polskiego*, Kraków 2007–, <<https://wsjp.pl/index.php?pw=0>> [dostęp: 27.03.2019 (WSJP 2007–)].
- Wyborcza.pl, dostęp: 29.03.2019, <<http://wyborcza.pl/0,0.html>>.

Words of the month in 2018 in lexical and semantic fields

Summary

The aim of this study is to present the results of a lexical and semantic analysis of the so-called words of the month in 2018, that is words (or their combinations) with high frequency in the Polish daily press, published and commented by a group of linguists from the Institute of Polish Language, University of Warsaw, on www.slowanaczasie.uw.edu.pl over the past year. Apart from the analysis of the thematic structure of the excerpted lexemes and their assignment to contextually determined word fields, the examination covers the total number of occurrences of the units in the monthly list of words of the month. The outcome of the linguistic analysis not only permitted identification of the most topical issues for Poles in a given year, but also enabled verification of the conclusions drawn by various researchers of cyclic words to date. They have found, among others, a considerable share of borrowings from foreign languages, neologisms and neosemantisms, pointed to a seasonal motivation of the units, and argued that the greatest share in the set belonged to names related to politics, economics, and broadly understood social issues.

Trans. Monika Czarnaeka